

abeceedar

Ingrijit de
Emil Giurgiuca
și
George Boldea

Imprimăvărare

Stau pe țărni cu duhul sfânt aproape.
Sufletul mi-a adormit sub ape.
Sufletul mi-a adormit sub ape...

Somnul arcă 'n aburi din pământ.
Prundul zorilor se sfarmă 'n vânt.
Mie fagul, mie apele de cremeni,
Imi sunt semeni, imi sunt semeni, imi sunt semeni...

Ascult plopi stropiți cu-argint pe coajă
Supți de câmpul aburit,
Mugurii sorbind din infinit
Ruga ciocârlitelor de vrajă.

Au topit azi noapte vrăjitoare
Clopoșele de cleștare cucului,
Condurași de-azur haiducului,
Mie răsuri, mie doine de fecioare.

Zânele 'ncrustară pe copaci
Drobi de rouă 'n stropi de maci.
Mă aud sub coaja lor, m'aud...
Cucul umblă pe ogorul ud.

Soarele mișind pe deal asvârle
Răsuri tremurând pe valuri,
Poduri vii de nuferi peste gârle
Și năframe 'n coamele de dealuri.

Iar ogorul țese 'n cap de zare
Să-și adape brazdele cu soare.
Simt Dumnezeirea 'n fagul crud,
O aud pe ape, o aud...

Și-mi las capul pe pământ, să mă înfrupt
Din văzduhul de țărână supt,
Și din ape și din fagii dimprejur
Cu toți porii, cu toți porii beau azur.

Emil Giurgiuca

Poetul sborurilor albe

Poezia vremii, urmasă a simbolismului care a epuizat parcă toată limpiditatea de fond și muzicalitate, se prezintă voit îmbrobodită în imagini, suprapuse pe fluxul unei armonii neregulate, încât sesizarea sensului intenționat suscită continuu razele de lumină glacială ale spiritului. Cu silueta sa hieratică de floare a reginei învăscută în parfum discret, poezia modernă se situează pe înălțimi spirituale de zăpadă, impopulară, înflorind elitei cutezătoare de inițiați.

Poezia tânărului poet Radu Bouréanu, obiectul preocupării noastre de acum, apare șovăitoare la încrucișarea modernismului cu drumul senin și neînfrânt al tradiției. Pe albia de structură modernă, anarhică, a poeziei sale unduiește fluidul poetice tradiționale în care se recunosc ușor elementele folcloristice prea puțin topite de căldura inspirației sale într-o substanță personală. Ba, multe din aceste elemente nici nu sunt împrumutate din literatura poporului, ci create artificial de poet simulând doar forma poporană. (Descântec de

pesăriță nebună, Mrejerul doinește ș. a.). Alteori imixtiunea de versuri culte cu cele de factură poporană dau poeziei o fizionomie hibridă, un profil trist prin repetiția aceluiași rime. (Cătuțul visat, Cetașii lui Radu Negru, Chilimul cerului ș. a.). Absorbțiunea de mustitoare sevă poporană filtrată cu artă poate duce la minunate flori expresive. În privința aceasta Eminescu rămâne neîntrecut.

„Povestea voevodului Mrejer“ se distribuie într-o înălțuire de poezii, oricând susceptibilă de fărâmițare și interpretare aparte, pentru că firul conducător, care putea da coeziunea de fond, nu-i destul de puternic. Pentru țeserea acestei povești poetul a întrebuițat o varietate de afluenți, fire din legendă, basm și superstiții. Lipsa de unitate însă fac din ea o icoană constituită din elemente juxtapuse, fără mult interes artistic, care se oprește la suprafața sufletului nostru. Ca în această poveste aproape în toate poeziile sale se găsesc versuri de netăgăduită frumusețe, mărgăritare strivite de un dur conglomerat de pietri. Este indispensabilă poetului exercitarea mai intensă a simțului fin de alegere, a științei subtile de omisiune pentru că orice creație artistică implică simultan și spirit critic.

Radu Boureanu este răpit de maniera poetului Adrian Maniu a cărui armonie se trădează în atâtea ecouri ca „vioara nevăzută“, „alăuta cu coarde sparte“, „vioara moartă“, „inima din coaste“, „raclă de sticlă“ etc. Obsesia aceasta „pune plecării sale albe hotar“. Prea multe sugestii streine sunt un semn al slabei sale puteri de rezistență. Emanciparea de sub domnia lor dă libertate posibilităților sale de creație evidente în câteva poezii ca: Vioara moartă, Calul Roșu, Albă ca zăpada, Maria de Valdelievre, Plecarea salcânilor și Această așezare.

Sbor alb, poezia de fronton al proaspătului volum, arată atmosfera în care se frământă poetul. Porumbița sufletului său aspiră spre mirajii de azur la capătul acestei lumi. Aceeași tendință de evadare spre lumea de vis și seninătate în „Calul Roșu“. În această poezie conturată, de o remarcabilă originalitate, poetul închipue un cal înaripat din basme cu al cărui avânt zboară spre bolta senină de vis, dar:

Zadarnic apoi am bătut
la porți albastre și grele, de vis,
nici o poartă nu a gemut,
nici un vis nu s'a deschis.

Iluzia s'a spulberat ușor și poetul s'a trezit ca un „copac fără frunze pe o colină neagră“. „În Vioara moartă“ vibrează înduioșarea poetului pentru moartea cântărețului: Ți-e inima plină ca valeda umplută de lună, pe unde răsună suspine cerești când cocoarele fug, viorile negrilor greeri prin ierburi brumate de lună răsună, vioara ta galbenă doarme în negru coșciug.

„Plecarea salcânilor“ este o poezie gingașe de o adâncă valoare simbolică. Grădinarul bătrân pe care poetul îl imploră să oprească sborul miresemelor oare nu este Dumnezeu? plecările albe oare nu sunt sufletele noastre?

Tătucule vechi grădinar,
pune plecărilor albe hotar,
precum în altare să rămâie,
veninul dulce din șerpilor de tămâie...

În „Albă ca zăpada“ poetul contemplează somnul de veci al unei copile Albe ca zăpada. E un colorit imaculat de basm în aceste versuri, o delicuescență de alb. Din „Această așezare“, cităm o strofă vioaie în care se vede cochetăria poetului cu mirajile:

Au lunecat atâția nori albi
pentru schimbarea la față a cerului,
Fata morgană pe stepă horea
cu fata morgană din gând.

Înfiorat de dulcele nume sonor Anna Maria de Valdelievre, (soția unui guvernator transilvan), ca de o suvenire sentimentală gravată în piatră pios și trist de vremi apuse în strălucire feudală, poetul rătăcește mereu în preajma umbrei culcate, amestecându-și viața lui cu lumea ei

ca cerul din iaz cu cerul curat.

Curios de frumsețea bănuită a unei castelane în floare, sufletul poetului se strecoară în adâncimea timpului de strălucire pentru a surprinde în toată splendoarea pe acea fragedă întrupare de vis, care nu cobora nici odată din caleașca de aur ferecată. Și prin vremi sufletul lui tandru o așteaptă înzadar să-l atingă cu mâinile senine.

Am ascultat, pe valea inimii, să vină
condurii voștri, jupâniță streină...
...în raiul meu, la Sâmbăta de Sus
în munți Valahi cu fața la apus.

În „Anna Maria de Valdelievre“ avem poezia unui fior de naivă admirație pentru o floare din alte vremi.

În intimitatea câtorva poezii inspirate sincer am surprins, ca trăsătură proprie a acestui suflet tânăr de poet, credința în fericirea cerească spre care țâșnește, înaripată, aspirația sa. Avântul acesta primăvărativ spre „mirajiile albastre de vis“, încă nerealizat cu destulă amploare, trebuie să se scuture de sgura care îi îngreiază fălăirea sborurilor sale albe.

George Boldea

Autumnală

Ce palid întră soarele'n pământ
Cu purpura-î ce-o simt ca o povară,
Când freamătele veste-de-s un cânt
Ce'nmormântează dragostea din vară.

Funebre flori răsar pe cer și plâng
Înlăcrimând oglinzile de ape...
Ce trist! dar pentru cine să mai strâng
Lumina lor sub umede pleoape?

Și dacă cerul scapă dela sân
O floare pentru alta omenească,
Eu știu că numai poate de bătrân
Și iarna-î peste noi o să'nflorească.

Desamăgirea mea o'ntruchipează
Tânguitoare stoluri de cocoare
Ce duc în pliscuri cea din urmă rază
Și pier necate'n apele de zare...

University Library Cluj
George Boldea

Strigăt

Secuții, popor mândru de originea lui din Atila, avangarda maghiarimii dela granița Moldovei, înrădăcinați în luminișurile celor mai viguroase păduri ale Transilvaniei, au venit odinioară în năvală de hoarde, asimilând în bună parte elementul românesc băstinaș, desbrăcându-l de credință, de limbă și de port.

Aproape jumătate din secuimea Odorheiului reprezintă o afluență de români desnaționalizați cu forța. Glasul sângelui românesc înăbușit cu pumnul reînvie în razele primăverii neamului nostru și se cere înapoi sufletului din care a fost rupt precum un izvor de sub poșghița de gheață. Ideea că sunt români au păstrat-o și o mărturisesc în cealaltă limbă: *én oláh vagyok*.

Mitropoliile dela Sibiu și Blaj, focarele noastre de lumină din trecut, cetățile ocrotitoare ale ființei noastre etnice, inexpugnabile, nu trebuie să uite de vechea lor misiune de a întoarce sufletele rătăcite la turma din care s'au pierdut. Astră, arătătoarea de drumuri în cultura noastră, ar trebui să asculte glasul desnădăjduit al acelor români de limbă maghiară cari strigă că vor să fie iarăși români.

E timpul să se întindă o mână de scăpare acestor naufragiați căci secuizarea continuă și azi ca în Porumbeni-Mari sau în Bodogaia unde fata preotului român, — închipuiți-vă, — lipsită de ultima rază de ajutorare, a părăsit legea românească.

Ași vrea ca acest glas să fie auzit de conducători cari să înlesnească o nouă întoarcere la trupul neamului.

Octavian M. Dobrotă



Carnet

Am răvășit cu copiii Amintirile lui Creangă ca pe niște frunzare de argint. Am zburat pe aripi de pajuri prin basmele românești dintr'un tărâm în altul. Ne-am înduioșat de întâmplările din povestiri. Am răs în față cu copiii din carte... Ieri, ultima pagină s'a întors cu fața lângă celelalte. Zâmbetului presat între foile cărții i-a răspuns din câmp răsul de soare.

Domnule Ciurezu, (mă vei ierta dumneata?) azi copiii dela liceul Iancului îți descântă versurile:

Cic cicoare cântătoare din glădicii dlini de floare,	Cic, cu gușea încărcată de ciccicuri și de soare.
---	--

Repertoriul cărților de școală este de multe ori strâmt și nu toatdeauna de bun gust. Lărgiți-l, domnilor profesori, și împropățați-vă orele, luând de aiurea, un vers înfrăgezit pe o nouă coardă de liră, ori un tablou cu chenare de maci, din lecturile de care v'ați bucurat singuri. Sunt în poezia nouă și sunt în proza lui Argezi pasagii uluitor de frumoase cu icoane pentru copii, numai floare de cireș fraged și imagini rodite anume să tremure ochilor stropi de rouă. Printre mucedecele stampe de intuiție a istoriei, aduceți odată între copii un tablou cu garoafe de Luchian.

Dintr'o eroare ce mi-a stricat voia până la ireparabil, încât orice corectare îmi părea zadarnică, la abecedarul pentru scriitorii Ardealului, s'a sărit peste rândurile în care notam numele poeziilor ce au rămas în Ardeal, cântăreți solitari, uitați de lumea ce a apucat pe alte făgașuri, numele lui *Ovidiu Hulea* și al bunului *Teodor Murășanu*. Imi pare că cel dintâi a rupt demult cu versul, (nu?) — celălalt însă a rămas credincios strunelor lui, dar nu știu ce colb de câmp îl ține departe, într'o izolare care nu e bună. — Treci muntele, Teodor Murășanu, și hai cu noi!

În comerțul cărții reclama a înlocuit critica obiectivă. Reclama este acea prezentare extrem de favorabilă care premerge sau însoțește un articol de comerț. Pe piața literară reclama ț-i-o face un prieten sau unul care nu ț-i-e prieten dar pe care ai avut de grijă să ț-i-l câștigi cine știe cum. Când un cronicar laudă, nu e totdeauna un semn bun. Când deprețiază poate fi unul, cel puțin acela că lucrul înfățișat nu se bucură de reclamă. Când cronicarul uită, nu e o negație și obiectul poate fi o valoare. Critica s'a discreditat mult vânzându-se pe un sentiment de prietenie, dintr'un interes de casă de editură ori de grup. Revistele se mânăncă una pe alta ori se tac. *Gândirea* e trecută sub tăcere de „România literară” și incolțită, după un repulsiv criteriu, din când în când de „Adeverul literar”. Revista *Azi* o ignoră, din orgoliu sau probabil din acel sentiment de incomod ce-l au unii față de aceia ce le-au făcut binele. Florile din față, în unele reviste, ca în unele ferestre, au la spate o cameră murdară.

Am să vă trimit, domnilor, într'o căruță de Moș 100 de mături de fag, și o altă sută de ciubare cu aer de brad de pe ghețarii dela Scărișoara.

Caleidoscop

În muzeul militar din Filadelfia — povestește Mark Twain — am văzut deodată sabia pe care a purtat-o George Washington și de emoție mi-au venit lacrimi în ochi.

— Și de unde știi că era sabia lui Washington?... Era vreo însemnare pe ea?

— Nu, răspunse Mark Twain, dar am recunoscut-o numaidecât pentru că o văzusem și în alte muzee.

Din colecția P. Nișca

Abonamente: 1 an 120 lei — Instituțiuni: 500 lei.
Redacția și Administrația: Emil Giurgiuca, Brad. Jud. Hunedoara

Tiparul Tipografiei „Zarand”, Brad.